

Тест по български език и литература

Прочетете текста и изпълнете задачите към него (от 1. до 6. включително):

За първи път думата джаз е употребена като музикално понятие в един вестник в Сан Франциско през 1913 г., а придобива гражданственост от 1917 г., когато се появява на афишите и грамофонните плочи на състава “Ориджинал диксиленд джаз бенд”. Думата има неясен произход и сред многобройните версии най-вероятната е тази, която предполага, че произлиза от негърски жаргон.

Изчерпателно определение за джаза няма. Един от най-авторитетните му изследователи Йоахим Ернест Беренд набелязва три основни характеристики: спонтанността и жизнеността на изпълняваната музика, при която импровизацията играе определяща роля; особеното отношение към метричното време, познато в джаза като суинг; специфичното звукоизвличане и начин на фразирание, при който всеки джазов музикант изразява личността си.

Джазът се заражда в началото на 20. век в Ню Орлийнз – един от най-екзотичните градове в САЩ, който е населен с французи, испанци, ирландци, италианци, африканци. Възникнал като свободно и космополитно изкуство, той постепенно се разпространява в целия свят. За сравнително кратката си история преминава през няколко периода и създава редица стилове. Еволюцията на джаза може да се изрази в следната последователност: диксиленд (традиционен джаз), би боп, джаз-рок, фюжън. Емоционалният дух и универсалността на неговия музикален език го правят популярен навсякъде, където има музиканти, които търсят спонтанна изява на своите възможности.

1. Какъв е видът на текста?

- А) разговорен
- Б) художествен
- В) институционален
- +Г) научнопопулярен

2. Коя е темата на текста?

- А) Изследването на Йоахим Ернест Беренд
- Б) Произходът на думата джаз
- +В) Джазът като изкуство
- Г) Музикалните стилове в джаза

3. Как са свързани първото и второто изречение на първия абзац?

- А) чрез притежателно местоимение
- +Б) чрез лексикално повторение
- В) чрез лично местоимение
- Г) чрез показателно местоимение

4. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Традиционният джаз се нарича „фюжън”.
- Б) Думата суинг произлиза от негърски жаргон.

- В) През дългата си история джазът създава редица стилове.
+Г) Йоахим Беренд посочва три характерни особености на джаза.

5. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) За първи път думата джаз се появява на афишите през 1917 г.
Б) Джазът се разпространява в целия свят.
+В) Джазът се заражда в Сан Франциско.
Г) Джазовият музикант изразява личността си чрез начина на фразиране.

6. Какво означава употребеното в текста словосъчетание *космополитно изкуство*?

- А) изкуство, което е строго нормативно
Б) изкуство, в което доминира импровизацията
В) изкуство, в което се преплитат традицията и новаторството
+Г) изкуство, което преодолява националните граници

7. За подусловия А и Б работете с текста от страница 1.

- А. Разделете текста на смислово обособени части. Формулирайте и запишете темата на всяка една от тях в свитъка за свободните отговори.**
Б. В свитъка за свободните отговори запишете кратко и сбито (в резюме) основното в съдържанието на текста.

8. За всяко празно място изберете най-уместния от изразите и го запишете срещу съответната буква в свитъка за свободни отговори.

Синтез на материалното и .....(А), ефирни и реални като духа, цветята ни съпровождат във всички щастливи или нещастни събития от живота ни. Те участват в радостите ни, като ги увеличават, и в .....(Б) ни, като ги намаляват. Цветята ни припомнят винаги забравяната .....(В), че светът е бил създаден за щастие и красота. Повече от останалите обитатели на растителното царство цветята притежават атрибути на живота: хранене, дишане, цвят, пол, постоянно преобращение. Те .....(Г) света на проявата, на богоявлението, а корените им – невидимия, скрит свят, в който се подготвя всичко. (Жан Приор, “Универсалните символи”)

- А) зримото, свръхестественото, традиционното
Отговор: свръхестественото
Б) скърбите, празниците, делниците
Отговор: скърбите
В) лъжа, вяра, истина
Отговор: истина
Г) търсят, символизират, посочват
Отговор: символизират

9. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете правилните форми на думите, поставени в скоби.

- А) съществително име
Разследването установи, че четиримата (съучастник) на извършилия престъплението са

укрили откраднатите десет (компютър) в два (склад) край града.

Отговор: съучастници, компютъра, склада

Б) местоимение

Човекът, (който) срещнахме, е много благороден и не е причинил зло на (никой).

Отговор: когото, никого

В) членувана форма

(Доклад) за последиците от глобализацията е (най-интересен) от прочетените на (научен) форум.

Отговор: докладът, най-интересният, научния

Г) форма за учтивост

Госпожо, Вие сте (избран) за победител в конкурса, защото сте (получил) най-високата оценка от членовете на журито.

Отговор: избрана, получили

10. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква попълнете местата за писане така, че в двойките да се запази отношението:

А) *трагедия – комедия*

повест - .....

..... – балада

Отговор:

повест - **разказ (роман)**

елегия (ода) - балада

Б) *трагично - комично*

..... - грозно

възвишено - .....

Отговор:

красиво – грозно

възвишено – **низко**

11. В текста са пропуснати пет запетаи. Поставете ги.

Според народните песни самодивите обитават както горите и поляните така и изворите и реките. Силата им се крие в пояса около кръста. В българския фолклор е особено популярен мотивът за овчаря който откраднал пояса (ризата) на къпеща се във вир самодива. Загубила силата си тя се съгласява да се ожени за него. Ражда му деца но когато след време намира своя пояс в сандъка опасва го и излита през комина на къщата. (“Българска митология. Енциклопедичен речник”)

Отговор:

Според народните песни самодивите обитават както горите и поляните*, така и изворите и реките. Силата им се крие в пояса около кръста. В българския фолклор е особено популярен мотивът за овчаря*, който откраднал пояса (ризата) на къпеща се във вир самодива. Загубила силата си*, тя се съгласява да се ожени за него. Ражда му деца*, но когато след време намира своя пояс в сандъка*, опасва го и излита през комина на къщата.

12. В кой ред е допусната правописна грешка?

- А) коригирам, стогодишнина, гениален, предразсъдък
- Б) тъмозелен, тридесет и пет метров, черно-бял, християнин
- В) националноосвободителен, алекоконстантиновски, двойствен, безопасна
- +Г) Иван-Вазова, донесът, 20-етажен, странноприемница

13. В кой ред всички думи са написани правилно?

- А) не знаейки, изскачам, умилостивявам, безпорен
- Б) недооценявам, отгънък, изгнанник, Българско Национално радио
- +В) възпирам, кандидатстудентски, безкомпромисна, Горна баня
- Г) лиро-епически, поет-революционер, израстна, втората световна война

14. В коя от подчертаните думи е допусната правописна грешка?

Едно от най-важните събития (А) през епохата на Българското (Б) Възраждане +(В) е Априлското въстание (Г).

15. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

- А) Основни държавни институции са Народното събрание и Министерският съвет.
- Б) Народът е колективният главен герой в романа епопея “Под игото”.
- +В) Мотивът за неизживяния живот е централен в Далчевата поезия.
- Г) Героите в повестта се открояват с верността си към революционната кауза.

16. В кое от изреченията НЕ е допусната правописна грешка?

- +А) Той не се осмели да се противопостави на своя безскрупулен противник, който непрекъснато го обиждаше.
- Б) Тя говори с насмешка за моите постижения и постоянно умаловажава успехите ми.
- В) Повествователят представя бурята, бошуваща в душата на персонажа, който е лишен от нравствени опори и напразно търси убежище.
- Г) Служейки си със сарказъм, писателят осмива типизирания герой, представен като въплащение на негативното в социалната действителност.

17. В кое от изреченията е допусната граматична грешка?

- А) Всеки участник в конкурса попълни по два формуляра.
- Б) На терена излязоха софийският и пловдивският отбор.
- В) От завоя се зададоха трима войници, цели засипани със сняг.
- +Г) Това е учителят, на който съм благодарен за помощта.

18. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- +А) Получих автограф от писателя, чиито романи са преведени в много страни.
- Б) Ораторът сподели неговите виждания за бъдещото развитие на общината.
- В) Когато ученикът влезе в кабинета по биология, там нямаше никой.
- Г) Напрегнатото сюжетно действие и диалогът, който въздейства емоционално върху читателите, е основната причина за успеха на романа.

19. В коя от подчертаните думи НЕ е допусната граматична грешка?

Двата (А) спътника (Б) на пострадалия +(В) човек не знаеха към кой (Г) да се обърнат за съдействие.

20. В кое изречение е допусната пунктуационна грешка?

- А) Дългият път, изглежда, го умори.
- +Б) От баирите се спускаха мъгли, гъсти и сиви и се трупаха над селото.
- В) Каруцата застана сред блатото, край на което се губеше в тъмнината.
- Г) Кога е изпитът, те все още не знаеха.

21. В кое изречение НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) Как е трябвало да постъпя разбрах едва на следващия ден.
- +Б) Той усети, че краката му се стоплиха, и се озърна изпитателно.
- В) Да отидем всички беше невъзможно.
- Г) Ще се включа в екипа, едва когато оздравея.

22. При коя двойка отношението между думите е различно от отношението между думите в другите двойки?

- А) практичен - практически
- Б) книжовен - книжен
- +В) реален - иреален
- Г) континент - контингент

23. Какъв е видът на подчертаните думи?

*И въпреки всичко – сега времената са други:
в челата ни никой не се цели,
ние сме сити и цели,
постигнахме своите цели...(Стефан Цанев, “Плач по Ботев”)*

- А) синоними
- Б) антоними
- +В) омоними
- Г) пароними

24. Кой от посочените фразеологизми е синоним на словосъчетанието *изпълнявам безропотно желанията на някого*?

- А) влизам под кожата
- +Б) вървя по гайдата
- В) карам през просото
- Г) изплювам камъчето

25. В кой ред фразеологичните словосъчетания са антоними?

- А) авгиеви обори – ахилесова пета
- +Б) на един хвърлей – през девет планини в десета
- В) не по врат, а по шия – ни в клин, ни в ръкав
- Г) развявам си байрака – пъхам си носа

26. От кое стихотворение са следните стихове?

*ох, аз ще те обриша от калта
и в твоя чистий бляск ще те покажа,
и с удара на твоята красота
аз хулниците твои ще накажа.*

- А) “Моята молитва” на Христо Ботев
- Б) “Ще бъдеш в бяло” на Пейо Яворов
- В) “Вяра” на Никола Вапцаров
- +Г) “Българският език” на Иван Вазов

27. Кое от посочените произведения е елегия?

- А) “Две хубави очи” на Пейо Яворов
- +Б) “Помниш ли, помниш ли...” на Димчо Дебелянов
- В) “Кукувица” на Елисавета Багряна
- Г.) “Ралица” на Пенчо Славейков

28. Кое от твърденията е вярно?

- А) Благолажа е герой от повестта “Чичовци” на Иван Вазов.
- Б) “Разни хора, разни идеали” от Алеко Константинов е разказ.
- +В) Елин Пелин е представител на социалния реализъм в българската литература.
- Г) Поетиката на вещите се свързва с творчеството на Пейо Яворов.

29. Кое от твърденията НЕ е вярно?

- +А) Жената в лириката на Елисавета Багряна се подчинява на патриархалните традиции.
- Б) Жанрът лирическа миниатюра е характерен за творчеството на Пенчо Славейков.
- В) Мотивът за дома и пътя е централен в поезията на Христо Ботев.
- Г) Героите в разказите на Йордан Йовков проявяват алтруизъм.

30. Какво изразно средство е подчертаното словосъчетание?

*Свещена глупост! Векове цели
разум и съвест с нея се борят... (“Борба”, Христо Ботев)*

- А) синекдоха
- Б) сравнение
- В) литота
- +Г) оксиморон

31. В кой ред НЯМА излишно понятие?

- А) експозиция, завръзка, хипербола
- Б) поема, лирика, сонет
- +В) епитет, олицетворение, метафора
- Г) фабула, епос, драма

32. Как се нарича обобщаващата фраза, чрез която авторът изразява основното идейно послание на художествения текст?

- А) епиграф
- +Б) поанта
- В) епилог
- Г) ретроспекция

33. В кой ред посочените мотиви НЕ присъстват в романа “Под игото”?

- А) величието и трагизмът на Априлското въстание
- +Б) героичното и мъченическото в живота на революционната емиграция
- В) лудостта и благоразумието
- Г) опиянението и страхът

34. Коя е основната опозиция в “Разни хора, разни идеали” от Алеко Константинов?

- А) родно – чуждо
- Б) любов – омраза
- +В) идеализъм – прагматизъм
- Г) свобода – робство

35. Кое от посочените стихотворения се отличава с огледална композиция?

- А) “Цветарка” на Христо Смирненски
- Б) “Повест” на Атанас Далчев
- В) “Да се завърнеш в бащината къща” на Димчо Дебелянов
- +Г) “Две хубави очи” на Пейо Яворов

36. Основното идейно внушение на разказа “Ветрената мелница” от Елин Пелин е свързано с мотивите за:

- А) страданието и самотата
- +Б) любовта и труда
- В) греха и изкуплението
- Г) престъплението и наказанието

37. В кое от посочените произведения НЕ присъства мотивът за твореца и изкуството?

- А) “Cis moll” на Пенчо Славейков
- +Б) “Албена” на Йордан Йовков
- В) “История” на Никола Вапцаров
- Г) “Железният светилник” на Димитър Талев

38. Проблемът за нравственото прераждане на личността се откроява в:

- А) “Елате ни вижте!” на Иван Вазов
- Б) “Тютюн” на Димитър Димов

- +В) “Песен за човека” на Никола Вапцаров
Г) “Елегия” на Христо Ботев

39. Свържете заглавието на всяка от изброените творби с нейния жанр. В свитъка за свободните отговори запишете жанра срещу съответната буква.

А) “Гераците”	сонет
Б) “Септември”	повест
В) “Пловдив”	разказ
Г) “Серафим”	поема

Отговор:

- А) “Гераците” – повест
Б) “Септември” – поема
В) “Пловдив” – сонет
Г) “Серафим” – разказ

40. Открийте какви тропи и фигури са подчертаните изрази и ги запишете срещу съответната буква в свитъка за свободни отговори.

*Че модрия ѝ поглед бе западнал,
като мъгла (А), на всички на душата
и мислите им все около нея
се вияха (Б), кат сърмений колан
о кръшната (В) ѝ тънка половина...
 (“Рапица”, Пенчо Славейков)*

Отговор:

- А) – сравнение
Б) – метафора
В) – епитет

41. Прочетете откъса от романа “Железният светилник” на Димитър Талев и коментирайте в обем до четири страници проблема за нравствения дълг на посветения в знанието човек.

Лазар, по-малкият Стоянов син, не сваляше поглед от монаха и всяка дума на рилеца падеше като огнена капка направо в сърцето му. Пламенните слова на монаха, изричани буйно и в по-особен строй, бързо завладяха ума и цялата му душа и момчето, унесено и развълнувано, неусетно проговори, а рилецът го насърчи с поглед:

- Многоброен наш народ, могъщ славянски род, Русия – колко хубаво! – После то додаде с някакво дълбоко смущение: - Ала гръчкият народ не е ли по-велик и най-учен от сички народи?

- Дете, дете... – въздъхна рилецът – ти вече си вкусил от чуждата отрова. Всеки народ е велик за себе си. И гръците са били, а ние не сме ли били? Научи миналото на своя народ, за да се гордееш. Ти учиш гръчки...

- Уча...

- Всяко знание е богатство, но когато е знание лъжливо, то е отрова за душата. Фанариотските книги и учители ти разкриват тяхното величие и наука и ти внушават, че няма по-велики от тях, но забулват в лъжа и забравя величието на собствения твой

народ, за да поселят в тебе чужда душа. Това е чуждата отрова, за която ти говоря. От векове в тъмно робство, ние сме прости и невежи, а фанариотите още повече ни заблуждават, за да ни смесят със своето стадо и то ще стане по-многобройно с нас. Отвори очите си, дете, пази се от чужди заблуди, познай себе си и своя народ. Орелът лети към небето със свободни крила, а нашите крила са сковани и трябва да пречистим сърцата си от вража, гибелна отрова.

Хаджи Серафимовата внука седеше встрани с подвити нозе, загледана пред себе си. “Що говори тоя калугер – мислеше си тя, - влязъл така внезапно в дома ми? Какъв ли е той, макар да е толкова сладкодумен? Живейме ний, както ни е създал бог, боим се от него и просим неговата милост и закрила, когато ни връхлети зло. Имам си своя къща, родих осем деца, на крак съм от сутрин до вечер, пазя се от грех и от чуждия човек, който гледа да ми напакости...”

- Човек не бива и не може да живее само за себе си – чу тя отново гласа на монаха и го погледна. Очите му горяха със силен блясък, той продължи: - Имаме свой дом и своя челяд, но имаме и свой народ и колкото сме слаби сами, толкова сме силни всички заедно, братя по кръв и по вяра.

Иван Кирилов Инев – учител по български език и литература

ЧНГ “Ерих Кестнер” – София

0885 03-46-48

inew@abv.bg